

«Det er atferden til barnet som er utfordrende, ikke barnet».

En studie om hvordan barnehagelærere kan møte barn med utfordrende atferd på en anerkjennende måte.

Emilie Frønes Forfot
Kandidatnummer: 26

Bacheloroppgave
BNBAC3900

Trondheim, April 2022

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

I dette bachelorprosjektet har målet vært å finne ut mer om hvordan barnehagelærere på storbarnsavdelinger kan arbeide for å møte barn med utfordrende atferd på en anerkjennende måte. Å skrive og samle inn data til dette prosjektet har vært en prosess der jeg har vært avhengig av barnehagelærere for å kunne gjennomføre. Jeg vil derfor rette en stor takk til mine tre informanter, som har satt av tid til å dele sine refleksjoner og erfaringer med meg. Jeg vil også rette en stor takk til mine veiledere, Trond Løge Hagen og Vegar Bones som har gitt meg god veiledning gjennom hele prosessen.

Trondheim, April 2022

Emilie Frønes Forfot

Innholdsfortegnelse

En studie om hvordan barnehagelærere kan møte barn med utfordrende atferd på en anerkjennende måte. 1	
<i>Emilie Frønes Forfot</i>	1
Bacheloroppgave	1
1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av oppgave.....	5
1.2 Oppgavens formål og problemstilling.....	5
1.3 Oppgavens struktur og innhold	6
1.4 Avgrensning	6
2.0 Teori	7
2.1 Hva er utfordrende atferd?.....	7
2.1.2 Hvorfor er det noen barn som viser utfordrende atferd?	8
2.2 Hvordan kan barnehageansatte hjelpe og støtte barn med utfordrende atferd?	8
2.2.1 Anerkjennelse.....	8
2.2.2 Personalets syn og holdninger.....	9
2.2.3 Trygghet.....	9
2.2.4 Organisering av hverdagen.....	9
2.2.5 Personalsamarbeid	11
2.2.6 Foreldresamarbeid.....	11
2.2.7 Lekegrupper	12
3.0 Metode	13
3.1 Valg av metode	13
3.2 Valg av innsamlingsstrategi.....	13
3.3 Planlegging av datainnsamling	14
3.4 Utvalg av informanter.....	14
3.5 Adgang til felten.....	15
3.6 Gjennomføring av datainnsamling	15
3.7 Analysearbeid.....	16
3.8 Metodekritikk.....	16
3.9 Etske retningslinjer.....	17
4.0 Presentasjon av funn og drøfting	19
4.1 Hva legger informantene i begrepet utfordrende atferd hos barn?.....	19
4.2 Kompetanseheving.....	21
4.3 Forebyggende tiltak for å hjelpe og støtte barn med utfordrende atferd.....	22
4.3.1 Personalsamarbeid	22
4.3.2 Foreldresamarbeid.....	24

4.3.3 Organisering	26
4.4 Barnehageansatte sin rolle i møte med barn	27
4.4.1 Anerkjennelse.....	27
4.4.2 Barnehageansatte i samtale med barn	28
4.4.3 Bygge på det positive.....	30
4.4.4 Trygge relasjoner	31
5.0 Oppsummering og avsluttende refleksjoner	32
6.0 Referanseliste.....	33
7.0 Vedlegg	35
7.1 Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskjema	35
7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide.....	40
7.3 Vedlegg 3: Modell for koding.....	42

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av oppgave

I løpet av mine tre år som student på Dronning Mauds Minne Høgskole, har jeg gjennom praksis og teori tilegnet meg nye synspunkt om barnehagelærer som yrke. Jeg har blitt mer klar over at barnehagelærere har en viktig samfunnsposisjon, med et ansvar om å se de sårbare barna, og være en støttespiller i deres utvikling. Den sosiale reaksjonen, hvordan barnet blir møtt av omgivelsene, har stor betydning for barns sosiale og emosjonelle utvikling (Kvello, 2012). I barnehagen møter vi stadig barn med utfordrende atferd, der barnehageansatte kan ha betydning for barns utvikling og deres følelse av egenverdi.

Tematikken vekker en personlig interesse hos meg, og det har fra start vært tydelig for meg at jeg ville skrive bacheloroppgaven min innen dette. Gjennom barnehagelærerutdanningen, tre praksisperioder og erfaringer fra barnehagefeltet, har jeg møtt barn som ses på som «utfordrende». Jeg reflekterer stadig over hvordan barnehageansatte skal møte barna som utfordrer, og hvordan barna selv opplever sin hverdag i barnehagen i samspill med andre barn og voksne.

Jeg vil påpeke at det jeg presenterer i denne oppgaven ikke gir den store og hele sannheten, men nærmere sagt innsikt i hvordan de tre barnehagelærerne arbeider med tematikken. Den teorien jeg har valgt vil være førende for det endelige resultatet.

1.2 Oppgavens formål og problemstilling

Formålet med dette prosjektet er å få økt kunnskap om barn med utfordrende atferd. Ved å rette fokus på tematikken, vil jeg selv kunne få større fagkunnskap, men de ansatte i barnehagen kan også bli mer bevisste seg selv i møte med barn som utfordrer. Økt kompetanse kan gi ansatte et bedre utgangspunkt for å møte barn med utfordrende atferd med åpenhet og interesse. Problemstillingen min ble som følger:

«Hvordan kan barnehagelærere møte barn med utfordrende atferd på en anerkjennende måte?»

Jeg ønsker ikke et fokus på det negative med utfordrende atferd hos barn, men legger vekt på det positive barnehagelærere kan gjøre for å hjelpe barn i sin utvikling. Jeg understreker at

utfordrende atferd i denne oppgaven ikke omhandler barn med diagnoser. Til tross for det, kan barn med utfordrende atferd være i utredning eller observasjon av andre instanser.

1.3 Oppgavens struktur og innhold

Denne oppgaven består av totalt fem kapitler. Kapittel 1 er innledning, hvor det blir redegjort for bakgrunn for valg av tema, samt oppgavens formål og problemstilling. Det vil også bli beskrevet avgrensningene som er gjort i forhold til oppgaven. I kapittel 2 blir relevant teori presentert. Her blir blant annet begrepene utfordrende atferd og anerkjennelse gjort rede for, i tillegg blir trygghet, personalets syn og holdninger, organisering av hverdagen og foreldre- og personalsamarbeid beskrevet. Kapittel 3 inneholder beskrivelser av min valgte metode, samt planlegging og gjennomføring. Til slutt vil jeg reflektere over etiske retningslinjer og metodekritikk. I kapittel 4 presenterer jeg funnene, som videre blir drøftet i lys av de teoretiske perspektivene fra det andre kapitlet. Oppgaven ender med en oppsummering med avsluttende refleksjoner rundt problemstillingen.

1.4 Avgrensning

I arbeidet med bacheloroppgaven har jeg vært nødt til å ta noen valg i forhold til hva som måtte utelates. Jeg har valgt å fokusere på det som var mest fremtredende i datamaterialet for å videre kunne besvare problemstillingen. Jeg er kjent med bredden i faglitteraturen i forhold til min tematikk, men velger å forholde meg til det jeg anser som mest relevant.

2.0 Teori

2.1 Hva er utfordrende atferd?

Alle barn vil i en eller annen periode eller situasjon utvise negativ atferd. Dette er en del av den normale utviklingen hos barn, og er en normal funksjon (Drugli, 2013, s. 11).

Det kan være vanskelig å definere hva som er «ordentlige» atferdsvansker, og hva som er vanskelig og da utfordrende, men normal atferd. Når den negative atferden skiller seg fra det som er normalt for aldersgruppa når det kommer til nivå, varighet, alvorlighet, sammenhenger der vanskene oppstår, og ikke minst i tilfeller der atferden fører til et nedsatt funksjonsnivå for barnet, er det snakk om alvorlige atferdsvansker (Campbell, 2022 i Drugli, 2013, s. 11). Det er viktig å kunne skille mellom hva som er normal negativ atferd, og hva som er negativ atferd som er til skade for barnet selv og andre barn. Ifølge Hedström, handler utfordrende atferd om barn med samspillsvansker og barn som ofte havner i konflikt (2015, s. 5).

Førskolealder, og da barn på storbarnsavdelinger, er i en utviklingsperiode der deres kontroll over følelser og atferd blir etablert. Dette innebærer for eksempel at evnen til å regulere sinne, håndtere frustrasjon og la være å møte negative stimuli med uhensiktsmessige verbale eller fysiske responser øker i denne perioden (Egger & Angold, 2006 i Drugli, 2013, s. 46). Det finnes ulike former for aggresjon: åpen aggresjon og skjult aggresjon. Åpen aggresjon kan for eksempel være trassatferd og fysisk aggresjon som at barnet slår, biter, dytter og så videre. Skjult aggresjon innebærer regelbrytende atferd og hærverk, noe som øker i takt med alderen (Tremblay, 2010 i Drugli, 2013, s. 47). Det er normalt at barn blir sinte når de er trøtte, frustrerte, syke, ikke håndterer situasjonen de står oppi, ønsker oppmerksomhet fra foreldre, forsøker å oppnå noe de ønsker, ikke får det som de vil, eller ønsker å unngå krav og forventninger fra omgivelsene (McCurdy mfl. 2006 i Drugli, 2013, s. 47).

Utfordrende atferd kan også være stille og innadvendte barn. Ifølge Barsøe (2010, s. 28), viser de som skriver om de stille barna til at de har en hemmet og tilbaketrukket atferd, og at de gir lite uttrykk for følelser. Dette kan innebære sosial angst og sjenanse. De forsiktige barna er lite selvhevdende, og trenger å øve seg på å tørre og gi uttrykk for sine behov. For barn som er engstelige, oppleves barnehagedagene best når det meste er forutsigbart, og uten overraskelser (Barsøe, 2010, s. 33-34). Noen av de forsiktige barna kan reagere med utagering eller trassreaksjoner hvis de blir presset til å gjøre noe som virker skremmende for dem. De

forsøker å gjemme sin usikkerhet og frykt, samtidig som de ikke liker å bli lagt merke til og vurdert av andre (Barsøe, 2010, s. 36)

2.1.2 Hvorfor er det noen barn som viser utfordrende atferd?

Det kan være ulike grunner til at barn utviser utfordrende atferd i barnehagen.

Transaksjonsmodellen er en modell for å forstå barns psykososiale utvikling, og er utviklet av Sameroff (2009). I korte trekk kan transaksjonsmodellen forklares som en modell som viser hvordan individuelle faktorer og miljøfaktorer påvirker barnets utvikling over tid. Både biologiske, psykologiske og sosiale forhold påvirker barnets utviklingsprosess. Det handler om et kontinuerlig vekselspill mellom arv og miljø, der barnet selv er en sentral aktør i egen utvikling (Drugli, 2013, s. 17). I datamaterialet ble det ikke noe fokus på selve årsakene bak den utfordrende atferden, og jeg har derfor valgt å ikke gå nærmere inn på transaksjonsmodellen videre i oppgaven, da det ikke blir relevant i forhold til funnene.

2.2 Hvordan kan barnehageansatte hjelpe og støtte barn med utfordrende atferd?

Videre vil jeg gå inn i fagstoff om ulike elementer som er viktig i arbeid med barn som viser utfordrende atferd i barnehagen.

2.2.1 Anerkjennelse

En anerkjennende relasjon er avhengig av likeverd. Voksne er i en mektig posisjon i forholdet til barn når det kommer til barnets oppfatning av seg selv. Det vil derfor være viktig at ansatte i barnehagen er klare over at deres reaksjoner på barnet er svært avgjørende for barnets selvbilde. Anerkjennelse er en grunnleggende holdning som kjennetegnes av både likeverd og respekt (Barsøe, 2010, s. 137). Anerkjennelse handler om å ta barnets perspektiv, og prøve å sette seg inn i barnets sted. Det innebærer å gi dem erfaringer der deres meninger og opplevelser blir tatt på alvor (Barsøe, 2010, s. 139). Når kommunikasjonen er anerkjennende, opplever barnet at det har rett til sine egne opplevelser, egne meninger, tanker og følelser. Mye av kommunikasjonen fra voksne til barn, kan ha form av den voksnes vurdering av barnet. Det å bekrefte barn, handler om å gjenta eller speile barnets utsagn. Man kan også stille spørsmål på en åpen og undrende måte (Barsøe, 2010, s. 140). De ville barna kan ofte få mange negative kommentarer om seg selv og sin atferd. For disse barna er det avgjørende å møte voksne som aksepterer dem og setter pris på dem akkurat som de er. De stille barna er ofte litt utydelige både for seg selv og andre. Det vil være viktig at de opplever voksne som

tar seg tid til å lytte, som fortsetter å spørre og prøver å forstå, selv om det ikke alltid er like lett for dem å uttrykke seg. Alle barn trenger en opplevelse av aksept og anerkjennelse, for å våge og vise frem den de er (Barsøe, 2010, s. 144-145). Dette er i tråd med rammeplanen, der det beskrives at alle barn skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 12).

2.2.2 Personalets syn og holdninger

Dagens syn på små barn omhandler at de er kompetente, nysgjerrige og kunnskapssøkende (Barsøe, 2010, s. 55). Å møte et annet menneske som subjekt, innebærer at man anerkjenner den andres rett til å vite best hvordan han eller hun opplever sin egen situasjon (Barsøe, 2010, s. 136). Det barn gjør, har en mening for dem, og det er viktig at vi forsøker å forstå denne. For å oppnå dette, er det avgjørende at man er villig til å lytte og prøve å se situasjonen fra barnets perspektiv (Barsøe, 2010, s. 137). Dette er i tråd med rammeplanens beskrivelse av barn og barndom, der det påpekes at barna skal møtes som individer, og at barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

2.2.3 Trygghet

Barn trenger å føle seg trygge. Det er en forutsetning for å kunne lære seg noe nytt, for å våge og kaste seg ut i livet og utforske alt det spennende som finnes (Barsøe, 2010, s. 115). Med tanke på barns utvikling, er det av betydning at det har trygg tilknytning til minst én voksen i barnehagen. Det er mest avgjørende at barn har en slik voksenperson hjemme, men for mange vil det være svært viktig med en trygg voksenperson i barnehagen også (Barsøe, 2010, s. 116). Den som representerer trygghet for barnet, må være stabil og forutsigbar, både ved å være fysisk til stede, og enda viktigere, å være stabil i forhold til følelsesmessige reaksjoner. Følelsen av trygghet blir understreket av at barnet kan vite hva slags følelsesmessige reaksjoner det møter når det søker omsorgspersonene sine. For eksempel hvis barnet har slått seg, så vet det at det møter trøst og et fang å sitte på (Askland, 2011, s. 62).

2.2.4 Organisering av hverdagen

Forutsigbarhet

Alle barn har behov for å oppleve sin barnehagehverdag som noenlunde forutsigbar. Hva som gir barna opplevelsen av forutsigbarhet, kan være svært forskjellig. Mange av både de ville og

stille barna kan ha et stort behov for forutsigbarhet i sin hverdag. Årsaken til det kan være at de er født med vansker for å finne en god rytme, eller at deres hverdag har vært preget av kaos, og at de trenger at dagene er like for at de skal kjenne seg trygge på hva de kan forvente seg. Personalet i barnehagen må huske å forberede de barna som har behov for det, hvis det skal skje brudd på det vante (Barsøe, 2010, s. 120-121).

Tydelige voksne – forventninger og regler

For å lære seg de normene og reglene som gjelder i et samfunn, er barn avhengige av voksne som er tydelige på hva som gjelder. For små barn kan det oppleves svært forvirrende dersom voksne opererer med hvert sitt sett av regler. Personalet i barnehagen trenger ikke være enige om alt, men for barnas skyld må de finne frem til noen felles måter å opptre på. Det trenger ikke være samme regler hjemme som i barnehagen, barna tåler sprik mellom systemer, men sprik innenfor samme system kan fort virke forvirrende (Barsøe, 2010, s. 123). Personalet må opptre konsekvent, der de samme reglene gjelder fra dag til dag. Reaksjonsmåtene bør også være forutsigbare. Det vil være vesentlig at personalet forstår viktigheten av å opptre enhetlig selv om de ikke er enige i ett og alt (Barsøe, 2010, s. 125). Dette er i tråd med Askland, som beskriver at den voksne har et ansvar for å gi trygghet gjennom kjærlighet og ved å sette grenser. Klare grenser gir trygghet. Disse grensene skal beskytte barnet mot fare, og hjelpe barnet til å fungere positivt i sosiale situasjoner (2011, s. 63).

Voksenrollen i samtale med barn og å se det positive

Selve samtalen og måten man snakker med barn på, er vesentlig for barnets selvoppfatning. Når et barn gjør noe dumt eller galt, bør personalet unngå å bruke en mengde ord på å forklare hvorfor det er galt. Det er lett å pakke inn formaninger i så mange ord at budskapet går tapt, dette innpakke budskapet kan være vanskelig for barna å forstå. Et kort og konsist språk kan for oss virke som kommandering, men for barnet kan dette være mer forståelig (Hedström, 2015, s. 174).

Hedström viser til at både barnehagelærere, psykologer og forskere fremhever at irettesetter og skjenn ikke har noen positiv effekt. Uavhengig av metode og teoretisk bakgrunn beskriver de en tilnærming som først og fremst bygger på å støtte barns positive atferd og deres styrker og interesser. Heller enn å påføre dem skyldfølelse eller straffe dem for å få slutt på den uønskede atferden (2014, s. 7). Å stadig oppleve å være annerledes eller ikke strekke til, kan gi sterk skamfølelse og prege personligheten. «Det er ikke skadelig å skamme

seg når en har gjort noe galt, men det er veldig uheldig å skamme seg for den en er» (Lysne, 2004 i Barsøe, 2010, s. 131). Å rose barnets gode egenskaper og se det positive kan være starten på en forandring (Hedström, 2015, s. 175).

2.2.5 Personalsamarbeid

Det er avgjørende med et godt samarbeid både internt i barnehagen, med foreldre og andre hjelpeinstanser for å kunne legge best mulig til rette for god utvikling og læring for barn med utfordrende atferd (Barsøe, 2010, s. 146). Det vil være viktig for de voksne å bli møtt med anerkjennelse og forståelse, som innebærer at det er lov å tenke og oppleve forskjellig, og at man likevel blir møtt med respekt. Personalet må få komme med egne synspunkter, og de andre må være lydhøre. Ved at man sammen reflekterer, kommer det nye måter å tenke på frem i lyset, noe som bidrar til at vi kan forstå mer og blir klokere (Barsøe, 2010, s. 147). Kunnskapsdeling er viktig i teamarbeidet i barnehagen, og ved å dele kompetanser med hverandre er man i et lærende fellesskap (Aasen, 2018, s. 146). Personalet og deres kompetanser er den viktigste enkeltfaktoren for at barn skal trives og utvikle seg der (Aasen, 2018, s. 158).

2.2.6 Foreldresamarbeid

Alt samarbeid er avhengig av anerkjennelse. Dette innebærer ikke at vi behøver å være enige i alt foreldrene gjør, men vi må likevel anerkjenne dem som verdifulle mennesker. Foreldrene er de viktigste personene i barnas liv, og det vil være mye lettere å oppnå gode resultater med et foreldresamarbeid som fungerer. Anerkjennelse handler om at barnehagen skal ta foreldrenes oppfatning av situasjonen på alvor. Det vil være viktig at foreldrene opplever at barnehagen setter pris på og anerkjenner barnet deres. Dette gjøres best ved å trekke frem barnets ressurser, og ved å snakke om det barnet strever med på en måte som viser at hensikten er å arbeide aktivt for at barnet skal få det bedre (Barsøe, 2010, s. 149-150). Barnehagens ansvar er å informere om barnet på godt og vondt. Et ekte samarbeid innebærer at foreldre får mulighet til å beskrive hvordan de opplever situasjonen, både i barnehagen og hjemme, og hvordan de tenker det vil være best å gå frem for å oppnå best mulige resultater (Barsøe, 2010, s. 150).

2.2.7 Lekegrupper

I barnehagen skal barn håndtere mange ulike sanseinntrykk i løpet av hverdagen. De skal utvise evne til tålmodighet, konsentrasjon og selvregulering. Når mange ting foregår samtidig, skaper det dårlige forutsetninger for læring, konsentrasjon og positivt samspill (Sælen, 2020).

På grunn av at så mye kompetanse bygges opp under lek, er det viktig at alle barn får ta del i leken. Det er særlig ville og stille barn som trenger litt ekstra hjelp for å komme i god samhandling med andre. Faste lekegrupper kan være et vellykket tiltak (Barsøe, 2010, s. 191). For mange urolige barn kan det være vanskelig å ta del i leken, når det er mye rundt dem å holde rede på. Faste lekegrupper gir en mindre og mer oversiktlig gruppe med færre relasjoner å holde orden på. Gruppene legger til rette for at det kan spres fred og ro. Barnehageansatte kan bygge positive relasjoner til hvert enkelt barn i lekegruppen, og kan være med på å støtte leken. Barna får mulighet til å oppdage og etablere nye relasjoner med andre barn (Öhman, 2012, s. 236).

3.0 Metode

I dette kapitlet begrunner jeg valg av metode og innsamlingsstrategi, samt beskriver planleggingen av datainnsamlingen og utvalg av informanter. Videre presenteres selve gjennomføringen av datainnsamlingen, og en beskrivelse av analysearbeidet. Til slutt synliggjøres metodekritikk og etiske retningslinjer.

3.1 Valg av metode

Gjennom prosessen med å forberede meg til å skrive en bachelor, satte jeg meg inn i ulike forskningsmetoder og forskjellen på disse. Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder er basert på en ulik forskningslogikk, noe som videre har konsekvenser for forskningsprosessen og hvordan resultatet av forskningen vurderes (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Min valgte tematikk og problemstilling, tar utgangspunkt i barnehagelæreres perspektiver og refleksjoner, og dermed ble valg av metode naturlig lagt til intervju. Kvalitative metoder går i dybden, og brukes til å systematisere og gi innsikt i menneskelige uttrykk, enten språklige ytringer (i skrift eller tale) eller handling (atferd) (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Derimot omfatter kvantitative metoder det som er målbart og som kan føres i tabeller, statistikker, prosenter og grafer (Bergsland & Jæger, 2014, s. 69).

3.2 Valg av innsamlingsstrategi

Med en kvalitativ metode kunne jeg forske på menneskene og deres handlinger og samhandlinger, samt deres erfaringer og kunnskap som omhandler min tematikk. Ifølge Thagaard (2018, s. 53), er intervju godt egnet for å få kjennskap til deltakernes opplevelser og forståelse av seg selv og sine omgivelser. Målet med intervju som metode, er å få fram informasjon om den «sosiale virkeligheten» (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66).

Til dette prosjektet valgte jeg å utarbeide en intervjuguide med en delvis strukturert tilnærming. Dette innebar at intervjuene var en samtale mellom meg som forsker og informantene, men at den i hovedsak ble styrt av meg. Intervjuguiden var laget med utgangspunkt i problemstillingen og de tema som skulle belyses. Den ble laget på forhånd av intervjuene, og fungerte som en plan for hvilke temaer jeg ønsket å snakke om (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). I mitt tilfelle, var temaene listet opp, og spørsmålene jeg ønsket å stille var skrevet opp (se vedlegg 2).

3.3 Planlegging av datainnsamling

Jeg ønsket å bruke båndopptaker under intervjuene, for å forsikre meg om at jeg skulle få med meg detaljer og rette min konsentrasjon mot samtalepartnerne under intervjuene (Bergsland & Jæger, 2014, s. 70). Da måtte jeg søke til NSD for godkjenning av bruk av båndopptaker, der intervjuguiden også måtte leveres. Ifølge Bergsland & Jæger (2014, s. 70) er kunnskap om et fenomen nødvendig for å kunne stille de riktige spørsmålene. Prosessen med å utarbeide gode spørsmål var utfordrende, da intervjuguiden ble utformet lenge før jeg hadde satt meg inn i fagstoff knyttet til problemstillingen. Til tross for dette, var ikke spørsmålene låst, og ble endret på under prosessen. En intervjuguide inneholder temaene som skal tas opp i intervjuet, og hvilken rekkefølge de skal ha (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Den fungerte som et slags manus som var med på å strukturere intervjuforløpet. I søkeprosessen til NSD, endte jeg opp med 11 spørsmål, med noen oppfølgingsspørsmål. Etter min første veiledning, ble antall spørsmål kortet ned til fem hovedspørsmål, der flere av spørsmålene hadde ett eller flere oppfølgingsspørsmål. Hovedspørsmålene var rettet mot at informantene presenterte erfaringer og synspunkter, der jeg anvendte oppfølgingsspørsmål for å oppfordre deltakerne til å uttrykke seg mer konkret om spesifikke erfaringer (Thagaard, 2018, s. 95).

3.4 Utvalg av informanter

Når jeg skulle velge informanter, handlet det om å finne barnehagelærere som hadde egenskaper eller kvalifikasjoner som kunne være nyttige når det kom til problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). I utarbeidelsen av en problemstilling, ble jeg veiledet til å fokusere på enten småbarn eller storbarn. Valget ble storbarn, og innhenting av informanter ble derfor barnehagelærere som jobber på storbarn. Ifølge Bergsland & Jæger (2014, s. 72), er et intervju en samtale mellom partnere om et tema av felles interesse. Jeg som forsker, ønsket å skape en atmosfære hvor informantene kunne føle seg trygge nok til å snakke fritt om sine opplevelser og følelser. For meg var det derfor viktig å ha en relasjon til intervjupersonene på forhånd. Jeg tok kontakt med to barnehager, der jeg spurte om å intervju to barnehagelærere fra hver barnehage. Min oppfatning er at alle erfaringer og opplevelser er av interesse når det kommer til min problemstilling. Jeg visste at storbarnsavdelingene i de to barnehagene arbeider aktivt og har jobbet med barn med utfordrende atferd. Jeg snakket med styrer i barnehagene, og presenterte tematikken. Styrerne fikk tilsendt informasjons- og samtykkeskjema og intervjuguiden, som videre ble sendt til barnehagelærerne som jobber på storbarnsavdelingene, slik at de selv kunne melde seg. Det ble tre barnehagelærere som

meldte seg til å delta, og dette ble mitt utvalg. De fikk tilsendt spørsmålene på forhånd av intervjuene.

Utvalgets størrelse ble vurdert i samråd med veileder. I utgangspunktet hadde jeg tenkt fire informanter, men da det meldte seg tre barnehagelærere, vurderte vi at det kunne være nok deltakere for å få tilstrekkelig informasjon rundt problemstillingen.

3.5 Adgang til felten

Adgang til felten handler om *hvor* undersøkelsen skal gjennomføres. Dette var avhengig av at jeg fikk adgang til det miljøet og personene som var relevante for problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 59). Da jeg kontaktet styrer i den ene barnehagen, og det ble bekreftet at to barnehagelærere ønsket å delta, ble det avgjort at vi skulle prøve å gjennomføre de to intervjuene i arbeidstiden i barnehagen. Intervjuet med en barnehagelærer fra den andre barnehagen, ble gjennomført etter arbeidstid.

3.6 Gjennomføring av datainnsamling

I den barnehagen der jeg intervjuet to barnehagelærere, ble valg av rom naturlig lagt til pauserommet, da dette er et av få ledige rom som kan brukes til slikt. Dette rommet preget intervjusituasjonen. I begge intervjuene satt vi uforstyrret, men samtidig avbrekk med forstyrrelser. Vi hørte barna godt, og noen av de ansatte kom inn for å hente diverse. Til tross for dette, opplevde jeg ikke dette som forstyrrende elementer, ettersom både jeg og informantene var klare over at dette kunne skje. Intervjuet med den tredje informanten, ble gjennomført uten noen forstyrrelser. Alle tre informantene hadde satt av god tid, slik at vi ikke trengte å skynde oss gjennom spørsmålene.

Jeg opplevde at informantene følte seg trygge på å snakke åpent om sine tanker og erfaringer, og at det var trygt ved at de kunne forberede seg. De snakket fritt om tematikken, samtidig som de støttet seg på notatene sine. Under intervjuene stilte jeg også spørsmål som dukket opp underveis, ut fra informantenes svar. Jeg som intervjuer, forsøkte å vise informantene at jeg syntes det var verdifullt å få høre deres erfaringer og perspektiver. Jeg endret litt på spørsmålsformuleringene underveis i samtalene, ut fra intervjupersonenes fortellinger (Bergsland & Jæger, 2014, s. 72). Selv om noen formuleringer ble endret på, sørget jeg for at

alle spørsmål og tema ble gjennomgått. Jeg opplevde gjensidig interesse og engasjement rundt tematikken, og alle tre informantene ga uttrykk for at dette er et viktig tema.

3.7 Analysearbeid

Etter intervjuene var gjennomført, startet analysearbeidet. I et prosjekt vil det være en interaksjon mellom feltarbeid, analyse og tolkning. Analysen er en kontinuerlig måte å tenke og jobbe på under hele prosessen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 81). Før analysearbeidet startet, omgjorde jeg det innsamlede datamaterialet til skriftlig tekst, som var en del av transkriberingen som ble gjort fortløpende etter endt intervju. Analysen dreide seg om å redusere datamengden, skape orden, struktur og mening. Dette gjorde jeg gjennom koding, som innebærer at man beskriver enkelte utsnitt av dataen med begreper som gir mening for innholdet (Thaagard, 2017, s. 158). Jeg gikk gjennom de transkriberte intervjuene opptil flere ganger, for å skape koder med ulike farger. Neste trinn var å bruke de dataene som var kodet, for å bringe de videre inn i temaer. De kodene som omhandlet det samme, falt innenfor samme kategori (se vedlegg 3).

3.8 Metodekritikk

Ifølge Bergsland & Jæger (2018, s. 80), er ingen metode feilfri. Det var derfor viktig å være kritisk og i stand til å reflektere over metodevalg og egne innsamlingsstrategier. I evalueringen av det metodiske arbeidet, brukes begrepene reliabilitet, validitet og generalisering.

Reliabilitet kan i kvalitative studier, knyttes til spørsmålet om troverdighet og hvor pålitelig datamaterialet er (Thagaard, 2001, s. 201 i Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). I mitt arbeid, vil reliabilitet dreie seg om at jeg fikk tid til å begynne å sette meg inn i pensumlitteratur før intervjuene, for å bedre kunne stille relevante spørsmål. Videre tok jeg i bruk lydopptaker under intervjuene, slik at jeg kunne transkribere intervjuene fortløpende. Lydopptak ga meg muligheten til å spole frem og tilbake under transkriberingen, noe som er med på å styrke påliteligheten til dataene.

Validitet kan knyttes til bekreftbarhet, og kvaliteten av tolkningen (Larsen, 2007, s. 26 i Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Siden jeg har intervjuet barnehagelærere fra to forskjellige barnehager, vil datamaterialet representere disse barnehagene. Jeg kan derfor ikke beskrive

hvordan det arbeides med denne tematikken i andre barnehager. Datamaterialet vil være basert på informantenes egne erfaringer og tanker om hvordan man skal jobbe med temaet. Nærheten man har til feltet, bidrar til å sikre validitet, noe som er gjeldende for mitt prosjekt, der jeg hadde en relasjon til informantene på forhånd av intervjuene. Relasjonene gjorde at jeg bedre kunne hindre misforståelser og sikre at dataen jeg samlet inn, var relevant for de spørsmålene jeg ville ha svar på (Larsen, 2007 i Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

Generalisering vil i kvalitative studier dreie seg om overførbarhet. Det innebærer at det man har studert og tolket i en undersøkelse, også kan gjelde i andre sammenhenger (Dalland, 2012 i Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Mitt forskningsprosjekt omhandlet tre informanter, og det vil være vanskelig å generalisere med dette som grunnlag. Til tross for at tolkningene er basert på denne undersøkelsen, kan barnehager inneha mye av samme strategier og tilnæringsmetoder når det kommer til barn med utfordrende atferd. Det tas forbehold om at min studie gjelder for barnehagelærerne jeg har intervjuet, men at det også kan være overførbart til andre barnehager, men dette kan ikke bekreftes. Jeg håper min studie kan bidra til å sette i gang tankeprosesser for andre barnehagelærere og videre forbedre ens egen praksis.

3.9 Etiske retningslinjer

I forskningsetikken vil behandlingen av personopplysninger være et viktig aspekt, og skal foregå slik at informantene ikke blir krenket. Det kan være etiske dilemmaer som er knyttet til selve problemstillingen, undersøkelsen, innsamling av data og til analyse og drøfting av datamaterialet. Som forsker har jeg et etisk ansvar, som dreier seg om tre hovedprinsipper: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. Informert samtykke innebærer at informanten har krav på å få informasjon om prosjektets formål og dets innhold (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Mine informanter fikk tildelt informasjons- og samtykkeskjema i forkant av intervjuene, med informasjon om prosjektets hovedtrekk, at deltakelse er frivillig og at de kan trekke seg fra prosjektet når som helst og uten noen grunn (se vedlegg 1). De fikk vite hva de skulle være med på, hvordan personopplysningene ville bli behandlet, og hva datamaterialet skulle brukes til. Dette har de skrevet under på. Informantene fikk også tilsendt intervjuguiden, med innsikt i intervjuets form og varighet (se vedlegg 2).

Konfidensialitet dreier seg om at personlige data som kan avsløre informantens identitet, ikke skal offentliggjøres (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). I mitt bachelorprosjekt handlet dette om at jeg i transkriberingen av intervjuene skrev på bokmål, for å forsikre meg om at de var anonyme. Søknaden om bruk av lydopptaker i intervjuene ble godkjent av NSD. I etterkant av transkriberingen, ble intervjusamtalene slettet fra lydopptakeren.

Bergsland og Jæger henviser til NESH (2006, s. 18), og skriver at konsekvenser av studien bør vurderes dersom deltakelse i prosjektet påfører informantene mulig skade. Jeg som forsker har et ansvar om å unngå at deltakerne utsettes for skade eller andre påkjenninger. Jeg vurderte hvordan informantene kunne beskyttes mot konsekvenser av å delta. Dette handlet om anonymisering under hele prosessen, og at samtalene ble slettet fra lydopptakeren, for å unngå at informantens bidrag kunne bli sporet tilbake til informanten selv og barnehagen.

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I dette kapittelet presenteres funnene som er relevante for å besvare problemstillingen, og blir videre drøftet opp mot teori og faglitteratur som er fremstilt i kapittel 2. I tillegg til å presentere funnene i lys av spørsmålene i intervjuguiden, vil jeg støtte meg til følgende kategorier: kompetanseheving, personalsamarbeid, foreldresamarbeid, organisering, anerkjennelse, barnehageansatte i samtale med barn, bygge på det positive og trygge relasjoner.

4.1 Hva legger informantene i begrepet utfordrende atferd hos barn?

Da informantene fikk spørsmål om hva de selv mener er utfordrende atferd hos barn, kom de med tanker og refleksjoner rundt begrepet. Informantene ga uttrykk for at det kan være atferd som er vanskelig for barnet selv, og vanskelig for de rundt å håndtere. Ifølge informant 2, er utfordrende atferd det som ligger i hver sin ende av normalskalaen. Hun mener det kan være utagerende atferd som tar stor plass, både i lyd og bevegelse, til stille atferd som innebærer vegring. Ifølge informant 3, er det atferd som gjør at de selv kan bli utenfor fellesskapet. Videre sa hun at atferden kan kjennetegnes av lite impuls kontroll, og at det er kort mellom at alt går greit til at det skjærer seg.

Alle tre informantene påpekte at det man først tenker på ved begrepet utfordrende atferd, er atferd knyttet til utagering. For eksempel i form av vold som å slå, bite, sparke og så videre ovenfor andre barn og voksne. Dette er den åpne aggresjonen som Drugli beskriver, og som kommer til syne gjennom trassatferd og fysisk aggresjon, der barnet slår, biter, dytter og så videre (Tremblay, 2010 i Drugli, 2013, s. 47). Det ses på som normalt at barn kan bli sinte når de er trøtte, frustrerte, syke, ikke håndterer situasjonen, ønsker oppmerksomhet fra foreldre, forsøker å oppnå noe de ønsker, ikke får det som de vil, eller ønsker å unngå krav og forventninger fra omgivelsene (McCurdy mfl. 2006 i Drugli, 2013, s. 47). Informant 1 påpekte at utfordrende atferd også kan være stille og innadvendte barn, som har vanskeligheter for å vise følelser. Dette er i tråd med Barsøe (2010, s. 28), som viser til at de som skriver om de stille barna, beskriver en hemmet og tilbaketrukket atferd, og at barna gir lite uttrykk for følelser. Noen av de forsiktige barna kan reagere med utagering eller trassreaksjoner hvis de blir presset til å gjøre noe som virker skremmende for dem. De forsøker å gjemme sin usikkerhet og frykt, samtidig som de ikke liker å bli lagt merke til og vurdert av andre (Barsøe, 2010, s. 36-37). Det vil si at selv om barnehageansatte kan tolke

barna som stille og innadvendte, kan disse barna også utvise utagering i situasjoner de ikke er komfortable i.

Informant 2 og 3 la vekt på at utfordrende atferd ikke trenger å være en diagnose som skal henge med barnet resten av livet. De fortalte at alle barn kan ha perioder der de har utfordrende atferd. Dette er i tråd med Drugli (2013, s. 11), som skriver at alle barn kan i en eller annen periode eller situasjon utvise negativ atferd, og dette er en del av den normale utviklingen hos barn. Det vil si at det er normalt at barn kan ha utfordrende atferd, men det er når den negative atferden skiller seg fra det som er innenfor normalskalaen når det gjelder nivå, varighet, alvorlighet, sammenhenger der vanskene oppstår, og tilfeller der atferden fører til nedsatt funksjonsnivå for barnet, at det er snakk om alvorlige atferdsvansker (Campbell, 2022 i Drugli, 2013, s. 11). Informant 3 sin beskrivelse står i samsvar med nettopp dette. Hun fortalte at det er noe med denne atferden når den blir gjentakende, og når det blir så mye av den at det uroer andre og ødelegger for barnet selv, slik at det setter en stopper for deres egen utvikling. Da mener hun at det er utfordrende atferd som krever ekstra oppfølging og hjelp. Det vil derfor være viktig å kunne skille mellom hva som er normal negativ atferd, og hva som er negativ atferd som er til skade for barnet selv og andre (Drugli, 2013).

Informantene beskrev begrepet i lys av egne tanker og erfaringer. Det er et vidt begrep, som er vanskelig å definere da det innebærer egne refleksjoner, og hvilke holdninger og syn man har på hva som er «utfordrende». Jeg tolker informantenes svar som at en utfordrende atferd hos barn, er atferd som viker fra normalskalaen, og som er utfordrende både for barnet selv og de rundt. Når det kommer til begrepet «utfordrende», gjelder dette barnehagelærernes oppfatning, og kan tolkes som hvordan de opplever atferden som vanskelig å håndtere. Funnene viser også til at informantene mener atferden kan bidra til utfordringer for barnet i samspill med andre, noe som samsvarer med Hedström sin beskrivelse, der utfordrende atferd handler om barn med samspillsvansker og barn som ofte havner i konflikt (2015, s. 5).

Dette belyser informant 1 på en beskrivende måte:

Det er atferden til barnet som er utfordrende, ikke barnet. Det er ikke barnet som er vanskelig, men det kan ha det vanskelig.

Dette ønsker jeg å fremheve også senere i oppgaven.

4.2 Kompetanseheving

I arbeidet med barn med utfordrende atferd, er personalet og deres kompetanser avgjørende for å kunne hjelpe barn til å utvikle seg i en positiv retning (Aasen, 2018, s. 158).

Informantene fikk spørsmål om de selv føler de har nok kunnskap om hvordan man håndterer og møter barn med utfordrende atferd. Informant 1 fortalte at hun mener at man aldri blir helt utlært, men man tar med seg erfaringene fra et barn til neste, som man høster erfaringer fra. «Så det kommer mer kunnskap med erfaringene». Informant 2 beskrev at hun selv føler hun har nok kunnskap til å vite hvor sin egen grense går for å søke hjelp. Hun føler hun har nok kunnskap og erfaring til å vite hva som ligger innenfor normalen, så hun vet når hun må søke hjelp fra andre instanser. Informant 3 mener at man aldri blir utlært. «Man vil ofte kjenne på et behov for mer kunnskap og tips til hva man kan gjøre». Ved å se på funnene, pekes det mot at man kan føle behov for hjelp av andre for å tilegne seg kompetanse. Det må understrekes at mine tre informanter har jobbet i barnehage i 21, 25 og 40 år, så på denne tiden kan det tenkes at de har støtt på mange ulike utfordringer i barnehagen. Kan deres lange fartstid i barnehagen være til hinder om de ikke er faglig oppdaterte?

Informant 1 påpekte at hvert enkelt tilfelle med utfordrende atferd er helt forskjellig.

Det kan være de samme utfordringene, men man må takle de helt forskjellig på grunn av at hvert enkelt barn er så forskjellig.

Ifølge Barsøe (2010, s. 146), er det avgjørende med et godt samarbeid både internt i barnehagen, med foreldre og andre hjelpeinstanser for å kunne legge best mulig til rette for god utvikling og læring for barn med utfordrende atferd. Det vil være gjeldende med kompetanseheving. Informantene fikk spørsmål om hvordan de arbeider i barnehagen for å øke kompetansen. De nevnte blant annet at erfaringsutveksling innad i personalet og å bruke hverandres kompetanser er et godt tiltak. Det var en felles mening at refleksjon er med på å øke hverandres kompetanse. Dette kan foregå i hverdagen hvis det er rom for det, eller på refleksjonsmøter og avdelingsmøter. Informant 2 ga uttrykk for at det er disse refleksjonsrundene som øker kompetansen. Dette handler om kunnskapsdeling, og er en viktig del av teamarbeidet i barnehagen. Aasen (2018, s. 146) beskriver at ved å dele kompetanser med hverandre, er man nettopp i et lærende fellesskap. Funnene samsvarer med

Barsøe (2010, s. 147), som viser til at når man reflekterer sammen, kommer det nye måter å tenke på frem i lyset, noe som bidrar til at vi kan forstå mer og bli klokere.

Informant 1 mente at i hverdagen er det tett samarbeid med personalet og samarbeid med PPT som er mest relevant. Hun forklarte at man kan ringe anonymt og få hjelp til hvordan man skal håndtere utfordringer. Hvis man ringer anonymt, trenger man ikke samtykke fra foreldre. Da kan man få noen tips videre. Men skal man gå inn konkret å få hjelp, så må man ha samtykke fra foreldre, fortalte hun. Informant 1 og 2 fortalte at de opplever instansen som en god samarbeidspartner, som gir god hjelp med råd og veiledning for hvordan barnehagen skal håndtere en situasjon. Informantene nevnte at andre måter å øke kompetansen på kan være gjennom utdanning, kurs og fagdager om dette temaet. Informantene viste enighet om at det er viktig at alle i personalgruppa får det samme tilbudet og muligheten til å delta. Da får alle den samme kompetansen, som er viktig for å kunne skape et godt miljø rundt barnet på en avdeling.

Tilbake til spørsmålet om informantenes lange fartstid i barnehagen kan være til hinder om de ikke er faglig oppdaterte. Det å være faglig oppdatert, kan virke som en nødvendighet i arbeid med barn med utfordrende atferd. Samtidig kan dette være en utfordring i en travel hverdag, der barnehagen må velge sine fokusområder for ny kompetanse, samt at personale ikke har tilstrekkelig tid til å reflektere sammen. Til tross for den lange fartstiden, vil informantene inneha mye kunnskap gjennom erfaringene. Samtidig vil en del av det å være faglig oppdatert, innebære at barnehagen stiller med kurs eller fagdager med tematikken, slik at personalet kan tilegne seg ny kompetanse som er nødvendig for et lærende team. Det vil også være nyttig med tid og rom for refleksjon sammen med personalet, for å kunne benytte seg av sine medarbeidere sin kompetanse og erfaring for å sammen kunne møte barn med utfordrende atferd. Den lange fartstiden trenger ikke være til hinder for om de er faglig oppdaterte, så lenge de får oppdatert kompetanse gjennom fagdager, kurs eller etterutdanning, og tid til erfarings- og kompetansedeling innad i personalgruppen.

4.3 Forebyggende tiltak for å hjelpe og støtte barn med utfordrende atferd

4.3.1 Personalsamarbeid

Intervjuene omhandlet spørsmål om barnehagepersonalets arbeid for å forebygge utfordrende atferd hos barn. Informant 1 mente at det først og fremst handler om godt samarbeid i

personalgruppa. Tidligere har jeg nevnt personalsamarbeid i form av erfarings- og kompetansedeling, men i denne sammenhengen, handler personalsamarbeid om struktur og å kunne utøve en felles forståelse.

Videre beskrev informant 1 at det er viktig at barna som har utfordringer, møter et personale som har felles forståelse for hvordan vi arbeider på avdelingen.

At rutiner er de samme, at regler er samme, handlinger og konsekvenser er ganske like. For det er ofte slik at barn med utfordrende atferd trenger faste rammer og forutsigbarhet. Så at alle i personalgruppa har samme forståelse for dette, tror jeg er et forebyggende utgangspunkt.

Dette kan kobles inn mot Barsøe sin beskrivelse av tydelige voksne og forutsigbarhet. Mange av de ville og stille barna kan ha behov for forutsigbarhet i sin hverdag, og trenger at dagene er like for at de skal kjenne seg trygge på hva de kan forvente seg (Barsøe, 2010, s. 120). Informant 1 brakte videre inn tydelige voksne med en felles forståelse, for å gi den samme tilbakemeldingen eller reaksjonen på en atferd som ikke er grei. Hun mener det er viktig at de barna med utfordrende atferd, møter den samme konsekvensen uansett hvilken voksen de møter. «Så hvis vi har bestemt oss på et møte om at slik skal vi møte atferden, så slipper barna å prøve ut alle voksne, fordi da vet de at de møter den samme handlingen hos alle. Det virker trygt og forutsigbart for dem». Dette kan tolkes som at hun mener at barna da ikke trenger å prøve ut alle voksne, fordi alle skal gjøre det samme og har de samme grensene. Men hva med sensitivitet for ulike situasjoner? Ingen barn er like, og dermed vil ingen situasjon være likedan heller. Noen barn har behov for å bli tatt ut av en situasjon de ikke mestrer, mens noen håndterer å få tilbakemelding der situasjonen oppsto. Det barn gjør, har en mening for dem, og det er viktig at vi forsøker å forstå denne. For å oppnå dette, er det avgjørende at man er villig til å lytte og prøve å se situasjonen fra barnets perspektiv (Barsøe, 2010, s. 137). Sensitivitet for ulike situasjoner kan handle om akkurat dette. At de ansatte forsøker å prate med barnet, samtidig som man må tolke de ulike situasjonene, og handle ut ifra pedagogisk skjønn, der barnets behov ligger til grunn. Kanskje vil det ikke alltid fungere med en ferdig spikret plan for å møte barn med utfordrende atferd. Vi må se det enkelte barnet og den individuelle situasjonen. Til tross for dette, er barn avhengige av voksne som er tydelige på hva som gjelder for at de skal lære seg de normene og reglene som gjelder i et samfunn. For små barn kan det oppleves svært forvirrende dersom voksne har ulike regler. Personalet i

barnehagen trenger ikke være enige om alt, men for barnas skyld må de finne frem til noen felles måter å opptre på (Barsøe, 2010, s. 123).

Informant 3 mente at dette kan være en utfordring. «Vi er alle forskjellige, og er ikke alltid helt enige om måten å gjøre ting på». Hun erfarer stadig vekk at personalgruppa er uenige, men at de prøver å snakke sammen om det. Hun mente at uansett hva man gjør, må vi tenke til barnets beste. Men at barnehagepersonalet kan reagere ulikt, kommer man ikke utenom. Sprik innenfor samme system kan virke forvirrende for barn. Det vil være viktig at personalet opptrer konsekvent, der de samme reglene gjelder fra dag til dag, nettopp for at reaksjonsmåtene virker forutsigbare for barna (Barsøe, 2010, s. 125). Det kan selvfølgelig være vanskelig å sørge for at alle voksne i barnehagen møter barns negative atferd på lik måte. Til tross for dette, er det ifølge Barsøe (2010, s. 125) vesentlig at personalet forstår viktigheten av å opptre enhetlig. Hensikten er å ha et felles utgangspunkt med regler og forventninger, slik at barna møter en noenlunde lik reaksjon, samtidig som personalet utøver sensitivitet for de ulike situasjonene. Det er ved å sette klare grenser, at barna kan føle trygghet (Askland, 2011, s. 63).

4.3.2 Foreldresamarbeid

I arbeid med barn som utfordrer, er det vesentlig å prøve og finne ut bakgrunnen for atferden. Informant 2 mener foreldresamarbeid er nøkkelen. Hun påpekte at det står i lovverket at det skal være god informasjonsflyt begge veier i foreldresamarbeidet. I rammeplanen står det blant annet: «Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring».

Å være i dialog med foreldrene er en del av barnehagehverdagen. Informant 3 fortalte:

Vi prøver å formidle til foreldre at de må si ifra hvis det har skjedd noe spesielt. Det de opplever hjemme, kan påvirke veldig hvordan dagene i barnehagen er også. Bare å få vite at barnet har sovet dårlig eller lagt seg seint dagen før er relevant å vite, da vi kan ta mer høyde for dette hvis det er noe som skjærer seg. Det er veldig viktig å ha et godt og nært samarbeid til foreldrene. At man kan utveksle både positivt og negativt som

skjer med barnet. Da tror jeg at foreldrene føler at barnet deres blir sett, og at vi bryr oss. At vi vil barnets beste.

Foreldrene er de viktigste personene i barnas liv, og for å oppnå gode resultater i arbeid med barn som utfordrer, vil det være viktig med et foreldresamarbeid som fungerer (Barsøe, 2010, s. 149). Informant 2 viste til at selv om det skal være god informasjonsflyt begge veier, er det ikke sikkert at foreldre forteller om trøbbel eller andre ting på hjemmebane. Hun fortalte videre at barna hører til hjemme først og fremst. «Hvis vi ikke kan møte heimen, så møter vi ikke barnet». Dette henger sammen med begrepet anerkjennelse, som også er en viktig del av foreldresamarbeidet. Anerkjennelse handler om at barnehagen skal ta foreldrenes oppfatning av situasjonen på alvor (Barsøe, 2010, s. 149). Det å være i dialog med foreldrene er viktig, for kanskje sliter barnet med det samme hjemme også. For å prøve og finne ut bakgrunnen for atferden, beskrev informant 1 at man i første omgang kan spørre foreldrene om det for eksempel er noen forandringer på hjemmebane, hvordan barnet er når de er hjemme, og hvordan de håndterer det hvis noe er utfordrende hjemme. Ifølge Barsøe (2010, s. 150), innebærer et ekte samarbeid at foreldre nettopp får mulighet til å beskrive hvordan de opplever situasjonen, både i barnehagen og hjemme, og hvordan de tenker det vil være best å gå frem for å oppnå best mulige resultater. Det vil være viktig at foreldrene opplever at barnehagen setter pris på og anerkjenner barnet deres. Dette kan gjøres ved å trekke frem barnets ressurser, og snakke om det barnet strever med på en måte som viser at hensikten er å arbeide aktivt for at barnet skal få det bedre (Barsøe, 2010, s. 149-150). Derfor er det viktig å vinkle det riktig i dialog med foreldrene, slik informant 1 nevnte. Barnehageansatte må formidle til foreldre i bringe- og hentesituasjoner hvis det har skjedd noe. Informant 3 mener da at foreldrene får mulighet til å ta tak i dette når de kommer hjem også, og kanskje snakke sammen om det. Det samme gjelder hvis det har skjedd noe positivt eller hvis barnet har mestret noe. Da kan man formidle det til foreldrene, slik at de kan bygge videre på det. For det er nettopp barnehagens ansvar å informere om barnet på godt og vondt (Barsøe, 2010, s. 150). Samarbeidet mellom hjem og barnehage er svært viktig, men hva om foreldre ikke ønsker å fortelle om barnets atferd hjemme?

Det er atferden til barnet som er utfordrende, ikke barnet. Det er ikke barnet som er vanskelig, men det kan ha det vanskelig.

Dette sitatet er relevant å ta i bruk under foreldresamarbeid også. Det vil være viktig å være klar over egne holdninger i samarbeid med foreldre og foresatte. Ordene ovenfor, viser til et holdningsgrunnlag som vinkler et syn på barn som ikke er nedlatende, men heller setter søkelys på atferden. Hvilke ord og uttrykk man velger å bruke om barn, kan gjenspeile egne tanker og holdninger. Det vil derfor være gjeldende å utøve holdninger ovenfor barn, ansatte og foreldre som gir et positivt syn på barn med utfordrende atferd. Kanskje kan dette være med på å påvirke samarbeidet mellom hjem og barnehage positivt. Slik som tidligere nevnt, er det viktig å vinkle det riktig ovenfor foreldrene. Ved å utøve holdninger som anerkjenner barnet, og fokusere på barnets ressurser, kan det bidra til at foreldre åpner seg opp og forteller om barnet sitt. Våre holdninger kan innby til et godt og nært samarbeid, som arbeider aktivt for at barnet skal få det bedre.

4.3.3 Organisering

Barsøe (2010, s. 191) beskriver at det er særlig ville og stille barn som trenger litt ekstra hjelp for å komme i god samhandling med andre. Faste lekegrupper kan være et vellykket tiltak. Dette er noe informantene også nevnte som viktig i det forebyggende arbeidet med barn med utfordrende atferd. I barnehagen skal barn håndtere mange ulike sanseinntrykk i løpet av hverdagen. De skal utvise evne til tålmodighet, konsentrasjon og selvregulering. Når mange ting foregår samtidig, skaper det dårlige forutsetninger for læring, konsentrasjon og positivt samspill (Sælen, 2020). Informant 1 og 3 viste til viktigheten av smågrupper for barn med utfordrende atferd. Informant 1 fortalte at mange av de barna som strever, kan ha vanskelig for å forholde seg til mange barn samtidig. Dette er en realitet, sett i lys av Öhman som beskriver at det for mange urolige barn kan det være vanskelig å ta del i leken, når det er mye rundt dem å holde rede på. Faste lekegrupper gir en mindre og mer oversiktlig gruppe med færre relasjoner å holde orden på (Öhman, 2012, s. 236). «Det å veilede og være tett på i leken, kan være med på å skape gode stunder og gode opplevelser» ifølge informant 3. De mener at man fint kan bruke grupper på 2-3 barn, der man velger barn man vet kan fungere godt sammen med barnet med utfordrende atferd. Kanskje kan man begynne med en interesse, eller noe man vet at barnet mestrer godt. Det kan også være å gå en tur sammen, slik at de får en positiv opplevelse i fellesskap, som de kan bringe med seg til barnehagen og bygge videre på. På grunn av at så mye kompetanse bygges opp under lek, er det viktig at alle barn får ta del i leken (Barsøe, 2010, s. 191). Til tross for dette, er det ikke sikkert det er like enkelt å gjennomføre dette i barnehagehverdagen med tanke på bemanning og dagsrytme.

Men ved å inkludere dette i dagsplanen, kan det gi et bedre utgangspunkt for positivt samspill med andre barn, der de andre barna kan få gode opplevelser med barnet de kanskje ikke har hatt så mye kontakt med tidligere. Kanskje er det ikke mulig å dele opp i grupper på kun 2-3, men å dele opp barnegruppa i mindre grupper uavhengig av antall, kan bidra til å skape mer ro, der barnehageansatte kan bygge positive relasjoner til hvert enkelt barn i lekegruppen, samt støtte leken. Dette gir rom for at barn med utfordrende atferd kan inngå i god samhandling med andre barn, og at barna får mulighet til å oppdage og etablere nye relasjoner med andre barn (Öhman, 2012, s. 236).

4.4 Barnehageansatte sin rolle i møte med barn

Under intervjuene fikk informantene spørsmål om hva de mener er viktig i møte med barn som har utfordrende atferd. De kom med mange interessante svar, som videre har blitt til noen underkategorier.

4.4.1 Anerkjennelse

Anerkjennelse er noe som bør være grunnmuren i alt arbeid i barnehagen. Rammeplanen beskriver at alle barn skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 12). Informantene fikk spørsmål om hva de mener anerkjennelse handler om. De var relativt samstemte i sine svar. Det å se hele barnet, lytte til barnet, og ha tid til barnet mente de var viktige elementer. De nevnte også at det handler om å vise interesse, og ta barnet på alvor. Disse funnene er i tråd med rammeplanens beskrivelse av anerkjennelse. Ifølge Barsøe (2010, s. 137), er en anerkjennende relasjon avhengig av likeverd. Voksne er i en mektig posisjon i forholdet til barn når det kommer til barnets oppfatning av seg selv. Det er derfor viktig at ansatte i barnehagen er klar over at deres reaksjoner på barnet er svært avgjørende for barnets selvbilde. Anerkjennelse er en grunnleggende holdning som kjennetegnes av både likeverd og respekt (Barsøe, 2010, s. 137). Jeg synes refleksjonene til informant 3 fremhevet mange viktige aspekter av begrepet anerkjennelse:

Jeg tenker at det handler om å se hele barnet. Å bekrefte ovenfor barnet at vi ser at noe er vanskelig, og at vi er der for å hjelpe. Det å framelske og fokusere på det barnet er sterk på og bruke det. For da bekrefter du ovenfor barnet at du ikke bare ser det som er

problemet og det som er vanskelig, og som gir seg utslag i utfordrende atferd, men at man ser hele barnet og finner oppgaver som passer og bygger på det positive.

I den nye barnehageloven § 41 slås det fast at barnehagen skal ha nulltoleranse for krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Formålet med denne bestemmelsen er å understreke viktigheten av tydelige holdninger fra barnehagens side. Videre følger det av bestemmelsen at de som arbeider i barnehagen, plikter å gripe inn hvis et barn utsettes for krenkelser. En krenkelse kan være fysisk eller verbal, eller mer indirekte i form av utfrysning. Plikten til å gripe inn vil derfor kunne handle om alt fra å bryte opp en kringel til å inkludere barnet i lek (Stirø, 2021). Dette er en relativt ny paragraf i barnehageloven, noe som viser til at dette er satt på dagsorden, og skal være en viktig del av arbeidet i barnehagen. Kanskje kan fraværet av anerkjennelse være en form for krenkelse? Hvis barnehageansatte ikke ser barnet, lytter til barnet eller tar barnet på alvor, hvordan vil barnet føle seg da? Jeg tenker denne paragrafen kan være med på å sette krav til barnehageansatte, for å styrke kvaliteten på den pedagogiske praksisen i barnehagen. Holdningene i arbeid med barn som utfordrer er en viktig faktor for å nettopp kunne møte barn med anerkjennelse. For hvis holdningene ikke speiler anerkjennelse i møte med barn, vil man ikke kunne utøve dette i praksis. Plikten man blir pålagt til å gripe inn, kan videre føre til at ansatte jobber aktivt for å opprettholde en anerkjennende holdning, der hvert barn er like verdifullt. Derfor kan § 41 i barnehageloven vise seg å bli svært aktuell i arbeid med barn som utfordrer.

4.4.2 Barnehageansatte i samtale med barn

Slik som tidligere nevnt, er det viktig at ansatte i barnehagen er klare over at deres reaksjoner på barnet er svært avgjørende for barnets selvbilde (Barsøe, 2010, 137). Informant 1 fremhevet at «det er atferden til barnet man ikke tolererer, det er ikke barnet det er noe galt med». Hun mener det er viktig å få frem dette når man snakker med barnet. «Man må bruke atferden som begrunnelse for uønsket atferd». Hun mener også at det er viktig å hjelpe barnet til å sette ord på følelsene sine. Anerkjennelse handler nettopp om å ta barnets perspektiv, og prøve å sette seg inn i barnets ståsted. Det innebærer å gi dem erfaringer der deres meninger og opplevelser blir tatt på alvor (Barsøe, 2010, s. 139). Informant 1 mener også at det å prøve og holde seg rolig er viktig i samtale med barn. Dette kan være vanskelig i situasjoner som oppleves stressende, men det vil være viktig å tenke over at man skal legge vekt på at det er

handlingen som ikke er bra. Videre nevnte hun: «Barn med utfordrende atferd skal føle seg like anerkjent som andre barn, selv om atferden deres ikke er anerkjent». Ifølge Barsøe (2010, s. 140), kan mye av kommunikasjonen fra voksne til barn, ha form av den voksnes vurdering av barnet. Men kommunikasjonen skal være anerkjennende, og når den er det, kan barnet oppleve at det har rett til sine egne opplevelser, egne meninger, tanker og følelser. Det å bekrefte barn, handler om å gjenta eller speile barnets utsagn. Man kan også stille spørsmål på en åpen og undrende måte (Barsøe, 2010, s. 140). Dette kan være anerkjennende måter å møte barn på i samtale med dem.

Selve kommunikasjonen og måten man snakker på, kan påvirke barns selvoppfatning. Når et barn gjør noe dumt eller galt, bør personalet unngå å bruke en mengde ord på å forklare hvorfor det er galt. Det er lett å pakke inn formaninger i så mange ord at budskapet går tapt. Et kort og konsist språk kan for oss virke som kommandering, men for barnet kan dette være mer forståelig (Hedström, 2015, s. 174). Dette samsvarer med informant 1 sin beskrivelse, der hun fremhevet å bruke et kort og konkret språk. Informant 2 mener at voksne kan prøve å snakke litt personlig i møte med barn, og bruke jeg-budskapet. I stede for å for eksempel si: «Dette er ikke lov». Så kan man gjøre det mer personlig ved å si: «Nå ble jeg lei meg» eller «Når du gjør slik kan det gjøre meg vondt». Det vil være relevant å sette ord på handlingen, i stedet for å bare si «nei» og «ikke».

Hvis vi må stoppe en aktivitet, så skal vi ha et handlingsalternativ. For barnet blir helt forvirret hvis det bare får «nei», så må det prøve ut hva som er «ja». Vi må jo bruke «nei», men da kan vi heller legge til «men da kan du heller gjøre slik, eller prøve å gjøre slik», og sette ord på det som kan bli bra.

Dette var noe informant 2 fremhevet, noe jeg tror kan være relevant i samtale med barn, for å nettopp vise til hva som er «godtatt» atferd. Kanskje kan det føre til at barnet heller velger å gjøre handlingen som er «ja» fremfor handlingen som fører til «nei». Dette trenger ikke være enkelt å få til i stressende situasjoner, der man må ta vare på alle involverte parter.

Til tross for dette, kan barnehageansatte forsøke å fokusere på et kort og konkret språk, samtidig som man legger vekt på selve atferden til barnet.

4.4.3 Bygge på det positive

Noe som var gjentakende og felles for de tre informantene når det kommer til hva de mente var viktig i møte med barn med utfordrende atferd, var å bygge på det positive. Ifølge Barsøe (2010, s. 145), kan de ville barna ofte få mange negative kommentarer om seg selv og sin atferd. For disse barna er det avgjørende å møte voksne som aksepterer dem og setter pris på dem akkurat som de er.

Informant 1 mener at det vil være viktig å ta tak i barnets interesser og det barnet mestrer, for å bygge videre på dette. Videre nevnte hun at man kan få med flere barn, for å vise andre barn at dette er noe barnet mestrer. Nettopp å «bygge relasjoner rundt interessene til barnet» slik informant 1 sa. Informant 2 beskrev at «personalet må framheve det som er positivt, slik at andre barn også ser at dette barnet er mer enn bare uro og ulemper. Man må finne noe positivt og bygge barnet opp, for å heve dens status i gruppa». Informant 3 nevnte at man må løfte alt som er positivt. Deres tilnærminger til det å fokusere på barnets sterke sider, samsvarer med Hedström sin beskrivelse. Han viser til at både barnehagelærere, psykologer og forskere fremhever at irettesettinger og skjenn ikke har noen positiv effekt. Uavhengig av metode og teoretisk bakgrunn beskriver de en tilnærming som først og fremst bygger på å støtte barns positive atferd og deres styrker og interesser. Heller enn å påføre dem skyldfølelse eller straffe dem for å få slutt på den uønskede atferden (2014, s. 7). I denne sammenheng synes jeg informant 1 nevnte noe som er i tråd med Hedström. «Ros skal skje i plenum, og irettesettelse skal skje alene. Gi ros i nærvær av andre, og irettesett i enerom». Å rose og se det positive kan være starten på en forandring ifølge Hedström (2015, s. 175). Noe som kan være viktig å tenke over i samhandling med barn er: «Det er ikke skadelig å skamme seg når en har gjort noe galt, men det er veldig uheldig å skamme seg for den en er» (Lysne, 2004 i Barsøe, 2010, s. 131). Dette viser til at den voksne har en svært viktig rolle i møte med barn, og som jeg nevnte innledningsvis, vil det være avgjørende for barn å møte voksne som aksepterer dem og setter pris på dem akkurat som de er (Barsøe, 2010, s. 145). Ved å for eksempel ta barnet bort fra en situasjon, kan det bidra til å skjerme enkeltbarnet fra å få et stempel på seg. Videre vil det være gjeldende at personalgruppa aktivt jobber for å bygge på barnets styrker og interesser, for å heve dens status i barnegruppa. Tidligere nevnte jeg lekegrupper som et godt tiltak for at barn skal få opplevelser med positivt samspill med hverandre. Lekegruppene kan da være en fin arena å bruke til å bygge på barnets interesser.

For alle barn trenger en opplevelse av aksept og anerkjennelse, for å våge og vise frem mer av den de er (Barsøe, 2010, s. 145).

4.4.4 Trygge relasjoner

I rammeplanens beskrivelse av barn og barndom, påpekes det at barna skal møtes som individer, og at barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). I dette inngår det å møte et annet menneske som subjekt. Det innebærer at man anerkjenner den andres rett til å vite best hvordan han eller hun opplever sin egen situasjon (Barsøe, 2010, s. 136). Informant 3 beskrev i intervjuet at det vil være vesentlig å få et godt tillitsforhold mellom en selv og barnet. Informant 2 nevnte at man som voksen i møte med barnet, skal forsøke å «tune seg inn». Jeg spurte henne hva hun la i dette begrepet: «Å tenke mer på å finne ut hva som foregår inni dette barnet, i stedet for å tenke på klokka og reglene». Dette henger sammen med anerkjennelse, og det å forsøke og forstå hvordan noe oppleves fra den andres ståsted. Informant 2 mener at man kan forebygge uønsket atferd ved at man klarer å forstå, og vise forståelse til barnet. For det barn gjør, har en mening for dem, og det er viktig at vi forsøker å forstå denne. For å oppnå dette, er det avgjørende at man er villig til å lytte og prøve å se situasjonen fra barnets perspektiv (Barsøe, 2010, s. 137).

Barn trenger å føle seg trygge. Det er en forutsetning for å kunne lære seg noe nytt, for å våge og kaste seg ut i livet og utforske alt det spennende som finnes (Barsøe, 2010, s. 115). Det å skape et godt tillitsforhold handler om å bli kjent med barnet og være interessert i barnet. Ifølge Barsøe (2010, s. 116), er det av betydning at barn har trygg tilknytning til minst én voksen i barnehagen. Det vil være viktig at den som representerer trygghet for barnet, er stabil og forutsigbar, både ved å være fysisk til stede, og enda viktigere, å være stabil i forhold til følelsesmessige reaksjoner. Følelsen av trygghet blir understreket av at barnet kan vite hva slags følelsesmessige reaksjoner det møter når det søker omsorgspersonene sine. For eksempel hvis barnet har slått seg, så vet det at det møter trøst og et fang å sitte på (Askland, 2011, s. 62). Informant 1 fremhevet at en dagstavle også kan skape trygghet. Hun mener dette er et verktøy som kan brukes for å forberede barna på hva dagen skal inneholde, og hvis det skal skje noe utenom det vanlige, kan det være med å hjelpe på tankeprosessene til barna. Barsøe (2010, s. 121) legger også vekt på å forberede de barna som har behov for det, hvis det skal skje brudd på det vante.

5.0 Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Formålet med dette prosjektet har vært å finne ut hvordan barnehagelærere kan møte barn med utfordrende atferd på en anerkjennende måte. Informantene har gitt meg innsikt i deres perspektiver, refleksjoner og erfaringer innen tematikken. Funnene viser til at barnehagelærerne jeg intervjuet, deler mange av de samme synspunktene når det kommer til arbeidsmetoder og hva som er viktige elementer i arbeid med barn med utfordrende atferd. Anerkjennelse er et begrep som rommer mye, og kan ha individuelle betydninger. Til tross for det, vil det være gjeldende at anerkjennelse er grunnlaget for barnehageansattes holdninger, verdier og handlingsmåter i møte med alle barn.

Forutsigbarhet med rutiner og grenser gjør hverdagen strukturert og tryggere. Samtidig vil det være viktig med et godt personalsamarbeid der kompetanse- og erfaringsdeling er essensielt, samt at barnehagen kan stille med fagdager og kurs for å opprettholde og fylle på med relevant kompetanse. I arbeid med barn med utfordrende atferd kan foreldresamarbeid være nøkkelen for å legge til rette for en positiv utvikling, og for å arbeide aktivt for at barnet skal få det bedre. Det å støtte barns positive atferd og bygge på deres styrker og interesser er en del av å anerkjenne barnet, for å vise at man aksepterer barnet akkurat som det er. Arbeid med barn kan være et sammensatt arbeid. Som nevnt tidligere, vil ikke alle faktorer være like gjennomførbare i barnehagen. Men hvis personalet er klar over hva som er viktig å fokusere på, vil man trolig kunne se forandringer med tiden. Det er når barnehagelærere er bevisste over sin viktige samfunnsposisjon, med et ansvar om å møte barn som likeverdige og verdifulle individer, at man kan møte barn på en anerkjennende måte. For som sagt: «Det er ikke skadelig å skamme seg når en har gjort noe galt, men det er veldig uheldig å skamme seg for den en er» (Lysne, 2004 i Barsøe, 2010, s. 131).

6.0 Referanseliste

Aasen, W. (2018). *Teamentledelse i barnehagen* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Askland, L. (2011). *Kontakt med barn: Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon* (2. utg.). Gyldendal.

Barnehageloven. (2020). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_8

Barsøe, L. (2010). *Ville og stille barn i barnehagen: Veier ut av låste atferdsmønstre*. Kommuneforlaget.

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-86). Cappelen Damm Akademisk.

Drugli, M. B. (2013). *Atferdsvansker hos barn: evidensbasert kunnskap og praksis*. Cappelen Damm Akademisk.

Hedström, H. (2015). *Barn som utfordrer: holdningsarbeid og metoder i barnehage og første klasse*. Pedagogisk Forum.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Pedlex.

Kvello, Ø. (2012). *Oppvekstmiljø og sosialisering*. Gyldendal Akademisk.

NESH. (2015, 17. juni). *Kvalitativ metode*. De nasjonale forskningsetiske komiteene.

<https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/metoder/kvalitativ-metode/>

Stirø, S. A. (2021, 26. februar). *Nye bestemmelser om psykososialt barnehagemiljø*.

Utdanningsforbundet. [https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-](https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/sporsmal-og-svar/artikler-lov-og-rett/lov-og-rett-artikler/2021/nye-bestemmelser-om-psykososialt-barnehagemiljo/)

[arbeidsvilkar/sporsmal-og-svar/artikler-lov-og-rett/lov-og-rett-artikler/2021/nye-
bestemmelser-om-psykososialt-barnehagemiljo/](https://www.utdanningsforbundet.no/lonn-og-arbeidsvilkar/sporsmal-og-svar/artikler-lov-og-rett/lov-og-rett-artikler/2021/nye-bestemmelser-om-psykososialt-barnehagemiljo/)

Sælen, N. (2020, 20. januar). *Psykososiale vansker i barnehagen*. Utdanningsnytt.

[https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-psykisk-helse/psykososiale-vansker-i-
barnehagen/227322](https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-psykisk-helse/psykososiale-vansker-i-barnehagen/227322)

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (5. utg.)

Fagbokforlaget.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk Forum.

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Barn som utfordrer i barnehagen»?

Jeg er Emilie Frønes Forfot, og er student på Dronning Mauds Minne Høgskole, og går på natur- og friluftsliv fordypningen.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut hva ulike barnehagelærere definerer som utfordrende atferd i barnehagen, og hvilke metoder og tilnæringsstrategier barnehagelærere mener er fungerende og viktige i møte med barn som oppfattes som utfordrende. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Problemstillingen er: Hva er barnehagelærernes perspektiv på utfordrende atferd hos barn? Og hvordan kan personalet tilnærme seg barna som oppfattes utfordrende?

Prosjektet er en bacheloroppgave, og innebærer at jeg skal få innsikt i barnehagelærernes syn på min valgte tematikk. Metoden er intervju, der jeg skal prate med fire barnehagelærere fra to ulike barnehager. Intervjuene skal foregå i barnehagene. Jeg skal prate med to barnehager,

der jeg ønsker å snakke med pedagoger på storbarnsavdelinger. Ved å gjøre dette, vil jeg kunne få innsikt i deres erfaringer og kunnskap rundt tilnærming og håndteringsstrategier på de to avdelingene. De voksnes tilnærming og metoder for å møte utfordrende barn har betydning for barna selv. Det har også betydning for de ansatte, og da barnehagefeltet. Ved at dette settes søkelys på, vil jeg kunne få mer kunnskap om tematikken, og det vil kunne bidra til større bevissthet hos de ansatte.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet, samt at jeg som student har ansvar.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Mitt utvalg for forskningsprosjektet er to barnehager, der jeg ønsker å intervju til sammen fire barnehagelærere fra to ulike storbarnsavdelinger. Jeg ønsker at du deltar for å få innsikt i din kunnskap og dine erfaringer rundt tematikken.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden er intervju, der jeg ønsker å ta i bruk lydopptak for å bedre kunne sikre meg detaljer og beskrivelser. Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det et intervju, som vil ta deg ca. 45 minutter. Opplysningene som samles inn registreres ved lydopptak og notater på pc. Intervjuet inneholder nøkkelspørsmål om blant annet:

- Din egen bakgrunn (utdanning, arbeidserfaring og hvilken aldersgruppe)
- Hva du mener kjennetegner barn med utfordrende atferd.
- Hvordan barn med utfordrende atferd blir møtt av andre barn og voksne i barnehagen.
- Tilnæringsmetoder, og hva du mener er viktig i møte med disse barna.
- Egne erfaringer i forhold til barn med utfordrende atferd.
- Barnehagens og personalets arbeid (kompetanseheving, refleksjon over egen praksis og sammen med medarbeidere).

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *Jeg som student og mine veiledere fra Dronning Mauds Minne Høgskole vil ha tilgang til dine opplysninger.*
- *De tiltak jeg gjør for å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene er at ditt navn og kontaktopplysninger vil erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.*
- *Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon. Slik som nevnt over, vil navn og kontaktopplysninger erstattes med en kode, slik at deltakere er anonyme.*

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 29.04.2022. Personopplysninger og lydopptak vil slettes ved prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne ved Trond Løge Hage, telefon: 73805292, mobil: 41755522, epost: tlh@dmmh.no. Marit Heldal, telefon: 73568325, mobil: 99249988, epost: mhe@dmmh.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Prosjektet skal avsluttes 29.04.2022.

Med vennlig hilsen Emilie Frønes Forfot

Prosjektansvarlig

Student

Trond Løge Hage og Marit Heldal

Emilie Frønes Forfot

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Barn som utfordrer i barnehagen». Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 29.04.2022.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

7.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide

Tema:

Barn med utfordrende atferd i barnehagen

Problemstilling: Hvordan kan barnehagelærere møte barn med utfordrende atferd på en anerkjennende måte?

Informasjon til informant:

I dette intervjuet ønsker jeg å prate og reflektere om barn med utfordrende atferd i alderen 3-6 år i barnehagen. Jeg ønsker gjerne å høre om personlige erfaringer og tanker rundt temaet.

Del 1: Informasjon om informant og barnehagen

1. Hvilken utdanning har du?
2. Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
3. Hvilken aldersgruppe jobber du med?
4. Hvilke aldersgrupper har du erfaring med?

Del 2: Intervjuguide

Tanker om barn med utfordrende atferd

1. Hva mener du kjennetegner utfordrende atferd hos barn?
 - a. Definere ens egen oppfatning av «utfordrende».
2. Føler du at du har nok kunnskap om hvordan man håndterer og møter barn med utfordrende atferd?

Barnehagens arbeid med utfordrende atferd hos barn

3. Hva kan barnehagepersonalet gjøre for å forebygge utfordrende atferd hos barn, og hvordan arbeider dere i barnehagen for å øke kompetansen?

- a. Er refleksjon over egen praksis en metode barnehagen tar i bruk på møter?
(pedledermøter, avdelingsmøter, personalmøter)
- b. Reflekterer dere sammen med medarbeidere over de barna som oppfattes som utfordrende?

Barnehagelærernes tilnærming til barn med utfordrende atferd

4. Hva mener du er viktig i møte med barn som man oppfatter at har utfordrende atferd?
 - a. Hvilke tilnærmingemetoder bruker du i møte med barn du oppfatter som utfordrende?
 - b. Har du noen metoder eller tiltak som brukes for å hjelpe og støtte barn som utviser utfordrende atferd? Kan du evt. utdype?
 - c. Hvordan tror du din atferd er med på å forsterke / redusere uønsket atferd hos barnet?
5. Hva mener du at anerkjennelse handler om?
 - a. Hvordan jobber du for at barn med utfordrende atferd skal føle seg anerkjent?

Hvis tid, kan disse spørsmålene være aktuelle:

6. Hva tror du den utfordrende atferden kan være uttrykk for?
7. Hvordan tror du barna opplever sin egen situasjon og hverdagen i barnehagen?
8. Hvordan blir barn med utfordrende atferd møtt av andre barn i barnehagen?

7.3 Vedlegg 3: Modell for koding

